

в цілому позитивно позначиться на рівні їх підготовки до майбутньої професійної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Анисимова Н. С. Теоретические основы и методология использования мультимедийных технологий в обучении : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. СПб., 2002. 31 с.
2. Клевцова Н. И. Методико-дидактические принципы создания и использования мультимедийных презентаций в обучении иностранному языку : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Курск, 2003. 189 с.
3. Меламуд В. Э. Особенности, некоторые направления и тенденции применения информационных технологий в современном образовании. *Мир психологии*. 2006. № 2 (38). С. 242–243.

Одержано 20.03.2020

Стаття посвящена проблеме повышения эффективности подготовки будущих офицеров полиции к профессиональной деятельности путем использования в образовательном процессе мультимедийных средств обучения. Рассмотрены дидактические возможности использования таких мультимедийных средств как мультимедийная обучающая презентация, мультимедийный учебник, мультимедийные учебные программы и мультимедийные тренажеры.

Ключевые слова: мультимедийные средства обучения, мультимедиа, будущие офицеры полиции, образовательный процесс.

УДК 159.9.3

Світлана Вячеславівна ХАРЧЕНКО,

кандидат психологічних наук, доцент,

професор кафедри педагогіки та психології факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5149-7892>

РЕСУРСИ РОЗВИТКУ ЗДІБНОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Обґрунтована необхідність комплексного впливу на особистість поліцейського в соціально-психологічному тренінгу. Запропонована низка вправ для розвитку когнітивних здібностей, які позитивно пов'язані з професійно важливими властивостями правоохоронців.

Ключові слова: професійно важливі якості, когнітивні здібності, особистість поліцейського, вправи соціально-психологічного тренінгу.

Сьогодні висуває до підготовки правоохоронців особливі вимоги. У ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» безпосередньо закріплене положення, що «...діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб...», та конкретизовано в наказах МВС України «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» від 19.12.2017№ 1044, «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами тощо.

При підготовці та підвищенні кваліфікації поліцейських необхідно розвивати низку когнітивних здібностей, особистісних властивостей та особливостей поведінки. Було з'ясовано, що здібності соціального інтелекту пов'язані з професійно важливими для правоохоронців якостями, зокрема, зі здатністю засвоювати нові навички, понятійним мисленням, емоційним інтелектом, емоційною врівноваженістю, раціональним характером реагування в конфлікті, швидкою реакцією в ситуації, що змінюється, тощо [1].

З метою комплексного розвивального впливу на особистість поліцейського були підібрані та адаптовані вправи соціально-психологічного тренінгу.

«Визначення понять». Завдання для кожного учасника – дати визначення будь-якому поняттю так, щоб всі інші учасники якомога швидше й точніше здогадалися, що це за поняття. Якщо якесь поняття довго залишалося нерозгаданим, важливо обговорити, чому це сталося і чи є якісь способи задати його інакше.

«Хто це?». Учасники групи отримують аркуші, на кожному з яких написано ім'я іншого учасника. Кожен учасник має написати 10 будь-яких характеристик цієї людини (фізичних, соціальних тощо, але перевагу слід віддавати психологічним якостям), за якими інші учасники могли б її впізнати. Бажано не використовувати особисту інформацію й таку, що може образити. Учасникам повідомляється, що «портрети» деяких з них не буде оголошено, а «портрети» деяких складають декілька осіб. Тренер зачитує характеристики, учасники групи намагаються здогадатись, про кого йдеться. Наприкінці вправи можна надати учасникам можливість висловитися щодо почутих характеристик.

Головна мета вправи: розвинення вміння формулювати чіткі судження про оточуючих, розуміння того, яке враження на людей вони справляють.

Коментарії: тренеру бажано не пропонувати для складання портрету тих осіб, які мають особливі прикмети. Якщо певні «портрети» містять некоректну щодо людини інформацію, то її не слід оприлюднювати. Цю вправу більш доцільно використовувати з молодими працівниками, для більш досвідчених вона не є цікавою. Її слід проводити тоді, коли учасники вже познайомилися один з одним.

«Що про мене думають оточуючі» (модифікація вправи В. С. Агєєва). Учасники групи мають написати 10 характеристик-вражень, які про них могли б написати інші учасники. Тренер зачитує характеристики, а учасники групи намагаються впізнати, про кого йдеться.

Головна мета вправи: розвивати розуміння того, яке враження на людей вони справляють.

Коментарії: цю вправу недоцільно проводити в групах, які знайомі тривалий час, бо вона може актуалізувати застарілі конфлікти, вирішення яких не є метою цього тренінгу.

«Мотиваційний аналіз ситуації». Учасники тренінгу отримують опис ситуації конфліктної взаємодії на роботі, яка має досить тривалий характер. Учасники в малих групах визначають мотиви поведінки героїв описаної ситуації та пропонують ефективні для діяльності шляхи вирішення конфлікту. Наприкінці вправи в процесі групової дискусії обов'язково визначається:

- 1) які мотиви персонажів є найбільш імовірними;
- 2) які рекомендації є найбільш адекватними для вирішення ситуації.

Головна мета вправи: розвиток здібності розуміти мотиви поведінки та передбачати наслідки розвитку ситуації взаємодії.

Коментарії: для учасників тренінгу, які є керівниками або входять до групи кадрового резерву, доцільно готувати ситуацію, пов'язану зі стосунками «керівник – підлеглий», для інших – ситуацію, пов'язану зі стосунками з колегами. Запропонована для аналізу ситуація може бути однаковою для всіх груп, а можуть бути підготовані описи різних ситуацій.

«Поясни іншому». Учасникам малих груп необхідно переформулювати текст із метою пояснити зміст повідомлення (використовується текст орієнтировки з розшуку) людині з певної соціальної групи: малій дитині, людині з хімічною залежністю, особі з обмеженими можливостями тощо. Після виконання завдання представники інших групи оцінюють нові тексти за критерієм: «Чи зрозуміє текст звичайний представник того прошарку населення, для якого його підготували?»

Головна мета вправи: розвинення вміння висловлюватися зрозуміло для різних за своїми індивідуальними властивостями осіб.

Коментарії: запропонований для переформулювання текст може бути однакоvim для всіх груп, а можуть бути підготовлені описи різних осіб. Тренер має звертати увагу на адекватність «перекладу»: наприклад, зріст 164 см є середнім для жінок, але маленькою дитиною жінка середнього росту так сприйматися не буде, те ж саме стосується віку особи тощо. Учасники можуть під час дискусії вносити пропозиції щодо переформулювання тексту, обґрунтовувати, чому їх варіант є кращим.

Варіантом цієї вправи є вправа «Пташка-кішка», коли учасникам необхідно описати ситуацію з двох позицій учасників конфлікту.

Гра «Цирк». Учасники вгадують асоціації, які викликає у них якесь загальновідоме й таке, що має «культурну однозначність», поняття, наприклад «цирк», а потім вони повинні придумати, які асоціації викликає цирк у різних людей – у дитини, батьків, директора, ветеринара, дресирувальника, тигра.

Головна мета вправи: акцентування розуміння індивідуальності в сприйнятті різними за своїми властивостями особами.

Список бібліографічних посилань

1. Kharchenko S. Psychological features of persons with different levels of social intelligence. *American Journal of Fundamental, Applied & Experimental Research*. 2018. No. 1 (8). Pp. 35–40.

Одержано 11.03.2020

Обоснована необходимость комплексного воздействия на личность полицейского в социально-психологическом тренинге. Предложен ряд упражнений для развития когнитивных способностей, которые положительно связаны с профессионально важными свойствами правоохранителей.

Ключевые слова: профессионально важные качества, когнитивные способности, личность полицейского, упражнения социально-психологического тренинга.